

Oversigt over Plantesygdomme.

237. — September 1939.

Der er for September Maaned indkommet Beretninger fra 46 Medarbejdere; endvidere er der besvaret 355 Forespørgsler.

Temperaturen var meget høj i Maanedens første Halvdel, hvor den i de fleste Landsdele laa 3—5° C over Normalen; derefter faldt Temperaturen ret stærkt, men laa dog endnu i Ugen fra d. 16. til d. 23. ca. 2° C over Normalen, medens Maanedens sidste Uge viste Temperature, der for Landet som Helhed laa 3—4° C — enkelte Steder dog kun 2° C — under Normalen.

Nedbørens Afvigelser fra Normalen varierede betydeligt og blev i de fleste Landsdele under Normalen med de mindste Nedbørsmængder i følgende Landsdele, hvor Tallene er mm og Tallet i Parantes Normalen: Sydlige Jylland 55 (69), Sønderjylland 40 (69), Fyn m. Øer 38 (53), Midt- og Vestsjælland 32 (48), Nordøstsjælland 19 (52) og Bornholm 34 (58). Nedbørens Fordeling over Maaneden var nogenlunde ens, idet de mindste Mængder faldt i Maanedens første Uge, hvor der maalttes fra 0—11 mm og i Ugen fra d. 16. til d. 23., hvor Nedbøren for hele Landet maalttes til 1 mm.

KORN.

Sortrust (*Puccinia graminis*). Der er ikke konstateret Angreb i de Egne, hvor Rusten fandtes sidste Aar; ved Roskilde er der fundet en Berberisbusk (M. Greve).

Kronrust (*Puccinia lolii*). Stærke Angreb er fundet paa Almindelig Rajgræs (*Lolium perenne*) paa Virumgaard, Lyngby (Aage Due). Der er dog betydelig Forskel paa Stammerne i Henseende til Angrebets Tidlighed og Styrke, der især var voldsomt hos et Par udenlandske Stammer.

BÆLGPLANTER.

Kløverens Bægersvamp (*Sclerotinia trifoliorum*). Der foreligger kun Meddelelse om Angreb fra 3 Egne. Kløveren er vokset meget stærkt til og er blevet anvendt sent til Ensilering eller Afgræsning. Angrebene er dog kun pletvis af Betydning og har ikke bredt sig under det tørre Vejr i Maanedens sidste Halvdel (Johs. Dons Christensen, Brørup; S. Nør-lund, Hornum; Johs. Johansen, Store-Heddinge).

Meldug (*Erysiphe communis*) synes i flere Egne at være almindelig og med stærke Angreb, baade i Udlægs- og 1 Aars Marker, hvor Rød-kløveren ofte har et graat Udseende paa Grund af Angrebet (Aage Buch-reitz, Skærbæk; J. Chr. Andersen-Lyngvad, Aalborg). I mange Marker synes Alsike at lide stærkest under Angrebet (Tage Pedersen, Galten).

BEDER.

Bormangel (Tørforraadnelse) synes stadig at være godartet næsten overalt i Landet, kun i 3—4 Beretninger omtales svage Angreb. Anven-delse af Borax er nu almindelig paa de Jorder, hvor Sygdommen hører hjemme.

Gule Blade har ogsaa i September været yderst almindelige i man-ge af Landets Egne. Det synes dog, som om Sygdomsbilledet i Maanedens Løb er blevet ret stærkt udvisket, saaledes at det i mange Tilfælde har været umuligt med Sikkerhed at afgøre, hvilke Typer af Gule Blade, der har været dominerende. Dette synes især at gælde gule, stive Blade, der har været vanskelige at skelne fra den Gulfarvning, der skyldes andre Aar-sager som: Næringsmangel, Tørke og for stor Fugtighed. I de fleste Til-fælde synes Gule Blade af en eller anden Art, at foraarsage en tidlig Vækststandsning: »Angrebet er desværre nu saa almindeligt udbredt, at Roernes Sukkerindhold antagelig bliver ca. 1 % lavere end forventet, ligesom den sidste Vægttilvækst næppe bliver normal» (O. J. Olesen, Rødby).

KORSBLOMSTREDE.

Bormangel (Marmorering). Stærke Angreb synes at være sjældne, omend der foreligger Meddelelse om saadanne fra 3—4 Egne — i et enkelt Tilfælde med ca. 35 % ødelagte Roer paa let Jord med Reaktionstal over 7.0 (H. Mose Hansen, Odense). Ved Arrild er 4 ha saa stærkt angrebet, at man vanskeligt finder en Roe uden Angreb (A. Diederich, Toftlund).

I 11 Beretninger omtales Angrebene som svage og meget lidt udbredte.

Kaalbrok (*Plasmodiophora brassicae*). Angrebene omtales hyppigst som svage og med en meget lille Udbredelse i Forhold til tidligere Aar, hvilket tilskrives større Agtpaagivenhed ved Omlægning af Sædskifte og ved Anvendelse af Gødning med Kaalbroksmitte, samt en større Dyrk-ning af Sukkerroer og modstandsdygtige Kaalroestammer. Stærke Angreb er dog bemærket paa kalktrængende Jord (M. Greve, Roskilde), i Forbin-delse med stærkt Angreb af Kaalfluelarver (A. Larsen-Ledet, Grenaa) og paa vandlidende Steder i Marken (J. Chr. Andersen-Lyngvad, Aalborg).

Bakteriose, der begynder som Halsraad, er meget almindelig paa Horsensegnen, og mange Steder er 25—50 % af Roerne angrebet (Aksel

Nielsen). Lignende Angreb er iagttaget i Himmerland, hvor Halsraad er det almindelige, men ikke sjældent er hele Roen angrebet (S. A. Ladefoged); ogsaa ved Holstebro er der flere saadanne raadne Roer end sædvanligt (P. O. Overgaard) (se i øvrigt ogsaa under Krusesygegalmyg).

KARTOFLER.

Kartoffelskimmel (*Phytophthora infestans*). Tørforraadnelse paa Knoldene synes overalt at være godartet, hvilket maa tilskrives det tørre Vejr fra Midten af August og ind i September, hvor der kun faldt faa, stærke Regnskyl. Paa tidlige og middeltidlige Sorter er dog iagttaget svage Angreb, medens det er sjældent hos sildige Sorter, hvor det ofte betegnes som meget godartet (S. A. Ladefoged, Aars), hvorfor Knoldene er af usædvanlig fin Kvalitet (Johs. Dons Christensen, Brørup). Selvom Toppen i sprøjtede Marker efterhaanden faldt for Skimmelen, er Angrebet paa Knoldene dog mindst, hvor der er sprøjtet (K. Bank, Ulfborg).

Vaadforraadnelse (Bakteriøse) synes at være yderst sjælden i Aar, og der foreligger kun et Par Beretninger om Angreb af Betydning. Ved Hornum var der saaledes mange raadne Knolde ved den sene Optagning af tidlige Kartoffler og fortrinsvis, hvor Knoldene var stærkt befængt med Almindelig Kartoffelskurv (S. Nørlund). Ved Aabenraa fandtes især Angreb hos Sorterne Bintje og King Edward (P. Rasmussen).

Almindelig Kartoffelskurv (*Actinomyces scabies*). Ved Hornum er iagttaget stærke Angreb, hvor 70—90 % af Knoldenes Overflade var belagt med Skurv hos Sorterne: Goldperle, Webbs og Juli, medens de tilsvarende Tal for Alma var 60—70 og for King Edward 20—30 (S. Nørlund).

Kartoffelbrok (*Synchytrium endobioticum*). Landbrugsministeriets Tilsyn med smitsomme Plantesygdomme meddeler, at Kartoffelbrok er fundet i 4 ny Kommuner: Rejsby (Tønder Amt), Hvidding (Tønder Amt), Skodborg (Haderslev Amt) og Vejstrup (Vejle Amt).

HANS R. HANSEN.

Besvarelsenerne af Spørgeskemaet for September har givet følgende Resultat:

Sygdomme paa Haveplanter	Intet Angreb	Angreb ikke almindelige		Angreb almindelige	
		svage	stærke	svage	stærke
Blommerust.....	4	1	4	4	3
Skivesvamp paa Stikkelsbær.....	1	3	3	1	5
Skivesvamp paa Ribs.....	2	1	1	3	2
Skivesvamp paa Solbær.....	2	0	3	4	1
Filtrust paa Solbær.....	3	0	1	3	2
Aspargesrust.....	3	3	1	4	2
Chrysanthemumrust.....	3	3	1	0	0

FRUGTHAVEN.

Monilia paa Frugterne (*Monilia fructigena*) af Æble, Pære og Blomme er meget almindelig i Aar, det varme Vejr i Eftersommeren synes at have begunstiget denne Svamp, og der har været Dug nok til at skaffe den tilstrækkelig Fugtighed.

Gitterrust (*Gymnosporangium sabinae*) har angrebet alle Bladene paa et Pæretræ ved Forlev (Willy Nielsen).

Blommerust (*Tranzschelia pruni-spinosae*) er en Sygdom, som breder sig mere og mere i de senere Aar. I Aar er den for første Gang iagttaget i Lyngby, den er fundet saavel hos os som andre Steder. Fra Nordsjælland skrives, at der mange Steder er meget stærke Angreb, men at det som Regel kun er enkelte Træer, som er angrebet, medens andre saa godt som intet fejler (Aksel Olsen, Vedbæk).

Ved Lynge-Eskilstrup er der ualmindeligt stærkt Angreb paa 50 Træer af Italiensk Sveske, Løvet krymper og ruller; paa Ungarsk og Engelsk Sveske er der mindre Rust. Der er sprøjtet to Gange med Svovlkalk og pudret en Gang med Svovlpudder (N. Flensted-Andersen). I Slagelse og Omegn er der set mange stærke Angreb, der flere Steder har foraarsaget Løvfald (Willy Nielsen). I Kalundborgs Omegn findes Blommerusten mange Steder, især paa Victoria og Rivers early prolific (N. F. J. Larsen). Ved Morud og Viby paa Fyn er der kraftige Angreb i et Par Plantager i Nærheden af Skov (P. Wad). Paa Møn har Blommerusten mange Steder i Forbindelse med Tørken helt standset Victoriablommernes Vækst (H. P. Petersen). I Svendborg Amt er Blommerusten særdeles almindelig og har hyppigt haft stort Bladfald til Følge, nogle Steder har Træerne været bladløse fra omkring 1. September. Svage og middelstærke Angreb ses ogsaa, mest almindeligt er Angreb, hvor 30—50 % af Bladene er faldet af (Hans Larsen). Paa Hornum Forsøgsstation findes svage Angreb, men dette synes ikke at have nogen særlig Indflydelse paa Træernes Vækst (Hans Christensen).

De 4 Indberettere, som har meddelt, at de intet Angreb af Blommerusten har set, er: N. Gram, Aabyhøj; M. Sørensen, Esbjerg; Aton Andersen, Fredensborg og A. Feilberg, Tystofte. Naar de to førstnævnte, som er Konsulenter, ikke har set Sygdommen i deres Distrikter, bekræfter det vor Formodning om, at Blommerusten ikke er nær saa almindelig i Jylland, som paa Øerne.

Aarsagen til Blommerustens stærke Optræden i de senere Aar kan maaske dels skyldes, at Vejrforholdene har været gunstige for den, og dels den tiltagende Dyrkning i Gartnerierne af Italiensk Anemone, thi Blommerusten har Værtsskifte mellem Blomme og Anemone, og det er i Amerika bevist, at Italiensk Anemone kan angribes.

Skivesvamp (*Gloeosporium ribis*) er værre paa Stikkelsbær end paa Ribs og Solbær.

Angaaende Skivesvamp paa Stikkelsbær meldes fra Vestsjælland og Odense om stærke Angreb (Willy Nielsen, N. F. J. Larsen, P. Wad). Paa Spangsbjerg Forsøgsstation har der i Mod sætning til de senere Aar intet Angreb været (Aksel Henriksen), medens der i Hornum har været stærkt Angreb (Hans Christensen).

De to eneste Indberetninger om stærkt Angreb af Skivesvamp paa Ribs er fra Svendborg (R. Hansen) og Hornum (Hans Christensen).

Paa Solbær er Angrebet almindeligt ved Hornum, men uden større Betydning, da det ikke er ledsaget af Bladfald (Hans Christensen). I Vestsjælland er der stærke, men sene Angreb (N. F. J. Larsen, A. Feilberg).

Filtrust (*Cronartium ribicola*) var for nogle Aar siden meget almindelig ved Tystofte, men er nu helt forsvundet, sandsynligvis fordi Weymouthsfyrren i Skoven er blevet fældet (A. Feilberg). Fra Kalundborgs Omegn, Slagelse og Hornum meldes om stærke Angreb (N. F. J. Larsen, Willy Nielsen, Hans Christensen).

Vinmeldug (*Uncinula necator*) synes at være almindelig udbredt og ofte alvorlig.

KØKKENURTER.

Aspargesrust (*Puccinia asparagi*) optræder meget varierende, som følgende Indberetninger viser: »Ret haarde Angreb i mange Haver« (Aksel Olsen, Vedbæk). »Kun meget lette Angreb paa denne Egn« (N. F. J. Larsen, Jerslev). »Ret godartet i Odense Amt; det synes at hjælpe godt ikke at have unge Planter i Nærheden af Brugsbedene« (P. Wad). »Noget Rust paa unge Arealer, men i det hele er der ikke meget Aspargesrust i Aar« (Hans Larsen, Svendborg). »Rusten er i den sidste Tid blevet meget udbredt, ellers plejer den kun at optræde meget sparsomt« (A. Feilberg, Tystofte). »Ved Spangsbjerg er et Bed unge Asparges stærkt angrebet, i de ældre Plantninger er der kun spredte, svage Angreb« (Aksel Henriksen). »Ved Hornum er Angrebet almindeligt, men Planternes Udvikling er alligevel fin« (Hans Christensen).

Selleri-Bladpletsyge (*Septoria apii*) har trods gentagne Sprøjtninger ikke været til at holde nede ved Spangsbjerg (Aksel Henriksen).

PRYDPLANTER.

Chrysanthemumrust (*Puccinia chrysanthemi*) karakteriseres fra Fuglebjerg, hvor dens Udvikling paa mange Sorter følges meget nøje, som ualmindelig slem. Den er fundet paa Sorter, som før blev anset for at være immune (N. Flensted-Andersen).

Straaleplet (*Diplocarpon rosae*) paa Rose gør megen Skade i Svendborg Amt. Den findes i uhyre mange Haver, og i mange Tilfælde har Roserne tabt Størstedelen af Bladene allerede sidst i Juli eller i Løbet af August. Et Par Sprøjtninger med Bordeauxvædske har hæmmet Angrebet en Del (Hans Larsen). Vi kan hertil føje, at vi mange Steder i Landet har set meget stærk Skade forårsaget af Straaleplet.

ANNA WEBER.

SKADEDYR PAA LAND- OG HAVEBRUGSPANTER.

Gaasebillelarver (*Phyllopertha horticola*). Ved Dybvad er der fundet temmelig mange Larver ved Pløjning af gammel Græsmark (L. K. Emmersen), og ved Aalborg er der fundet Angreb i et Par Runkelroemarker langs Pilehegn (J. Chr. Andersen-Lyngvad).

Oldenborrelarver (*Melolontha vulgaris* og *hippocastani*) har ikke gjort sig særlig bemærket i den forløbne Maaned. Ved Grenaa har de dog beskadiget Kartofler efter vedvarende Græs i en Forevisningsmark. Halvdelen af Knoldene var ubrugelige til Spisekartofler (A. Larsen-Ledet).

Bladbillelarver (*Phaedon concinnus*). Paa Gisselfeld var i Maanedens Begyndelse Bladene paa Peberrod stærkt skeletterede af Bladbillelarver. I Laboratoriet forpuppede Larverne sig, og sidst i Maanedens klækkes Billerne. Ifølge Litteraturen angribes nævnte Plante hyppigst af de næstaaende Arter: *Ph. cochleariae* og *armoraciae*, medens *Ph. concinnus*, der lever paa Korsblomsfrede (bl. a. Kokleare) ikke anføres som Skadedyr paa Peberrod.

Syrehvepsens Larve (*Ametastegia glabrata*) har i en ung Plantage ved Svendborg ødelagt $\frac{1}{3}$ af Frugterne paa Cox' Orange.

Æblevikler (*Carpocapsa pomonella*). Som fremhævet i sidste Maanedsoversigt har Angrebene i Almindelighed været moderate i deres Skadevirkning i Aar. De sidste Indberetninger giver Udtryk for samme Opfattelse.

Blommevikler (*Laspeyresia funebrana*). Der er fundet enkelte stærke Angreb som f. Eks. i en Have i Holte (A. Olsen) og paa enkelte Sorter ved Kalundborg (V. Larsen), men ellers har Angrebene været uden videre Betydning. Fra Odense skrives, at Vikleren nærmest har gjort Gavn i Aar! (P. Wad).

Kaalorme (*Pieris brassicae*). Angrebene ophørte i Løbet af September, og der anrettedes i Almindelighed kun ringe Skade. Fra Sønderjylland skrives dog, at Toppen er helt afædt mange Steder (P. Rasmussen).

Knoporme (*Agrotis* sp.). Der meldes om en Del svage Angreb i Roer og Kartofler. Ved Ulfborg har Larverne dog gjort betydelig Skade paa Kartofler (K. Bank).

Krusesyge-Galmyg (*Contarinia nasturtii*). Fra Kolind skrives, at der sjældent er set saa lidt til Angreb som i Aar (E. Staunskjær), og ved Grenaa (A. Larsen-Ledet) og Skærbæk (Aa. Buchreitz) er Angreb næppe bemærket, men i de øvrige Indberetninger tales om Angreb, der ofte er meget ondartede, idet Hjerteforraadnelsen, der er kommet meget sent i Aar, nu er meget udbredt. Det er en paafaldende Kendsgerning, at flere Beretninger anfører Wilhelmsburger som stærkest angrebet, medens det tidligere i Almindelighed gik værst ud over Bangholm. Vi citerer et Par af Indberetningerne. Fra Haderslev skrives: »Der har i Aar været et ganske ødelæggende Angreb af Bakteriose efter Krusesyge. I visse Tilfælde er mange af Roerne totalt raadne. I mange Marker har man selv paa store Arealer stukket Rodhalsen af Roerne for at hindre Bakteriosens videre Angreb, og tilsyneladende med godt Resultat« (Fr. Nielsen). Ogsaa en anden Indberetning fra Sønderjylland melder om voldsomme

Angreb, der er værst i Wilhelmsburger. Fra Vejen-Brørup: »I alle Kaalroemarker her omkring optræder Hjerteforraadnelsen slemt, idet 25—60 % af Roerne er angrebet. Wilhelmsburger er langt den mest medtagne« (Johs. Dons Christensen). Ogsaa fra Ulfborg skrives, at Wilhelmsburger er værre medtaget end Bangholm (K. Bank). Fra Stevns skrives: »Krusesygen har gjort overordentlig stor Skade i Aar, og det er ligefrem vanskeligt at finde en Mark, hvor der ikke er Tale om Skadevirkning af Betydning. Angrebet er kommet senere end i 1938, men har til Gengæld bredt sig med stor Voldsomhed, saa Markerne er stærkt medtaget af Halsraad, der er meget værre end i 1938. Wilhelmsburger er nu fuldt saa stærkt angrebet som Bangholm. Bangholm Vilby synes noget mere modstandsdygtig end andre Bangholmstammer, men har dog ogsaa lidt meget (J. Johansen). Ialt foreligger der 13 Indberetninger om alvorlige Angreb.

Kaalfluellarver (*Chortophila brassicae* og *floralis*). Paa enkelte Lokalteter ved Vejle har Larverne optraadt ret ondartet (E. Kristensen), ellers meldes kun om svage Angreb.

Hybenfluens Larve (*Spilographa alternata*). Fra Lemvig indsendtes Hyben, der var gnavet indvendig af disse Fluellarver, der ogsaa findes i Hyben af Rosa Moyesi paa Statens plantepatologiske Forsøg.

Rødt Spind (*Paratetranychus pilosus*) har bredt sig yderligere. Angrebene er meget stærke og præger Træerne, der mange Steder har bronze-farvede Blade, der ofte falder af. Fra Blangstedgaard meldes om stærke Angreb paa Blommer (N. Dullum). Fra et midtjydske Distrikt skrives, at Angrebet er meget udbredt, hvor der ikke er sprøjtet med Svovlkalk før og efter Blomstringen (N. Gram).

Spindemider (*Tetranychus althaeae*). I et Udlægsstykke med Rødkløver paa Stevns var i den Del af Marken, der stødte op til Frøkløver de første Rækker helt eller delvis visne. Kløverplanterne var stærkt besat med Spindemider, som maa anses for Aarsag dertil.

PROSPER BOVIEN.

